

2. Дігтяренко О.В. Проблеми і перспективи стану сучасного документообігу та діловодства. URL: <http://journals.urau.ua/urss/article/view/41048>.

3. Гончар А.В., Анісімова О.М. Актуальні проблеми і методи вдосконалення документообігу в державних органах фіскальної служби. URL: [file:///D:/Downloads/6690-13436-1-SM%20\(4\).pdf](file:///D:/Downloads/6690-13436-1-SM%20(4).pdf).

4. Лаба О. Електронне діловодство: проблеми та перспективи розвитку. URL: [file:///D:/Downloads/sasd_2011_19_2_9%20\(1\).pdf](file:///D:/Downloads/sasd_2011_19_2_9%20(1).pdf).

Конончук Тетяна Іванівна,

завідувач кафедри української філології та суспільних наук Академії адвокатури України, кандидат філологічних наук, доцент

ПРАВО НА ТВОРЧІСТЬ У ЛЕКСИЧНІЙ СТРУКТУРІ ТЕКСТУ (ЗА ЩОДЕННИКОВИМИ ЗАПИСАМИ ПИСЬМЕННИКА ВОЛОДИМИРА МАЛИКА)

У сузір'ї кращих українських прозаїків самобутньою зіркою сяє ім'я Володимира Малика. Справжнє прізвище Сиченко, народився 21 лютого 1921 року в селі Новосілки Макарівського району на Київщині – помер 31 серпня 1998 року в місті Лубни Полтавської області. Починав свою творчу діяльність із віршів, але потім перемогла любов до історичної тематики, почав вивчати архівні джерела, історичну літературу, яка давала ідеї, теми, які хотілося глибоко розкривати, доносити до читача. Писав для молодших школярів, наприклад казки-легенди – «Чарівний перстень» (1959), «Месник із лісу» (1962), «Воєвода Дмитро», «Микита Кожум'яка», «Червона троянда» (1963); пригодницькі повісті для дітей середнього шкільного віку («Чорний екватор» (1960), «Слід веде до моря») (1975), «Двоє над прірвою» (1983), історичні романи: тетралогія «Таємний посол» (до нього увійшли романи «Посол Урус-Шайтана» (1968), «Фірман султана» (1969) «Чорний вершник» (1976), «Шовковий шнурок» (1977); романи «Князь Кий» (1980), «Чумацький шлях» (1993), «Горить свіча» (1992), «Черлені щити» (1985), «Князь Ігор. Слово о полку Ігоревім» (1999). Найбільше заслужив шану історичними романами. Як і інші письменники, в історичній тематиці зачіпав актуальні для його сучасності теми, проблематику, оскільки в текстах про час, у

якому жив митець, можна було говорити лише в стилі соціалістичного реалізму, де основним орієнтиром для радянського митця було виконувати волю партії і писати в декларативному ключі прославлення ідей комуністичної партії.

Син письменника Олександр Сиченко та онука Ніна Сиченко підготували до друку й видали щоденникові записи Володимира Малика під назвою «Синя книжка» [4], які він вів з 1958 по 1998 роки і які дають можливість простежити, як реалізувалося право на творчість у письменника, чие життя минуло в тоталітарній державі. Починаючи досліджувати текст, я розуміла, що неодмінно знайду записи, може, лаконічні, може, з натяками, але які вказуватимуть на неможливість написати про те і так, як лежить на душі в автора. Звісно, текст дав такі місця. Ретельно добираючи толерантні лексеми, автор висловився про те, що не все, що хотів, сказав.

Про свій час і неможливість писати правду читаємо, наприклад, у записі від 3 червня 1980 р., вівторок: «Шукаючи тему для повісті чи роману, оглядаюся на вісімдесят років ХХ століття. Які бурі, які колізії! Але ж... Правду писати ще не час. Ще й досі незримо тяжіє над нашим суспільством культ Сталіна. Ще не розсекречені документи (та й не всі вони збереглися), ще внутрішня і міжнародна обстановка не дозволяють сказати все так, як воно було» [4, с. 155]. Автор робить натяки, але зміст їх розуміємо на основі відкритого, надрукованого, сказаного з часу незалежності України. «А було страшне. Загинули не сотні, не тисячі, а мільйони і десятки мільйонів людей! Подібного не знала світова історія...» [4, с. 155].

Автор не стримується, продовжує свою думку: «Все написане – тільки напівправда. Це не вина письменників. В основній масі вони чесні люди. Та з багатьох причин сказати всю правду вони не могли й не можуть. А жаль...» [4, с. 155]. Автор розуміє, як будуть їх читати в майбутньому: «Наступні покоління дивитимуться на нас холодними очима, як на мертву історію, у них будуть свої турботи, свої проблеми, може, навіть складніші, ніж наші, та й духу епохи, обставинки, деталей вони не знатимуть так, як знаємо ми» [4, с. 155]. Нова доба поставила перед українцями такі проблеми, про які не міг і подумати В. Малик. Скільки сьогодні написано про сучасну російсько-українську війну, скільки нових слів і понять воєнної тематики сьогодні появилось, означуючи наш такий трагічний і такий героїчний час! Але, на відміну від В. Малика, сучасні автори, в

незалежній Україні, можуть, не оглядаючись, правдиво писати сучасну історію нашої землі.

У цьому ж записі від 03 червня 1980 р. В. Малик висловлює сокровенне, не розкриваючи змісту: «Так би хотілося написати великий багатоплановий роман про трагедію ХХ віку! І нашого народу зокрема. Та ба!..» [4, с. 155]. Що то за трагедія ХХ віку, ми знаємо тепер із багатьох документальних матеріалів і художніх текстів. І як багато про ХХ ст. написано тепер правди (А. Гудима [1], І. Кирій [2], Є. Гуцало [3], М. Петренко [5], М. Потупейко [6] та ін.).

Нині широко відомо, як важко йшли до друку оригінальні тексти, багато тем було табуованих, а ті теми й твори, які дозволялися, ретельно рецензувалися, чи немає там якихось натяків, недозволених фактів. Цензори мали монопольне право дозволяти вихід у світ книг: без їхнього вердикту книга не друкувалася. Але перед цензором були ще зовнішні рецензенти, які читали видавничі рукописи. І про це також згадує В. Малик у своїх щоденниках. Наприклад, у записі від 2 березня 1981 р., понеділок: «Сьогодні подзвонила редактор Альтшулер Міля Сергіївна з «Прапора» (журнал – *Т.К.*), що надійшла з Києва рецензія на «Т.П.» («Таємного посла» – *Т.К.*) від Сергієнка. Пришле. Є зауваження. Ждуть також з Москви (рецензії – *Т.К.*). Просто дивно. Скільки ж можна рецензувати? Це ж уже четверте видання!» [4, с. 163].

Хоча автор пише, що він і сам ретельно опрацьовує свої тексти. Читаємо, наприклад, у записі від 24 березня 1981 року, вівторок: «Щойно закінчив доопрацювання «Чорного вершника» і «Шовкового шнурка». Сотні (якщо не тисячі) виправлень. В основному мова. Тепер ще раз перечитую – і знову правлю» [4, с. 163]. А в наступному записі, від 22 квітня 1981 р., середа, читаємо знову про роботу над текстом. І це ж уже перевидання: «Січень – лютий – березень і квітень працював над «Таємним послом». Працював напружено. Сьогодні закінчив. Виправлень сотні. (...) добре почистив мову, звів до спільного знаменника примітки, виправив неточності тощо. Майже жодної сторінки без виправлень...» [4, с. 164]. Отже, автор шліфував мову, а рецензенти головним чином дивилися, чи немає там якоїсь крамоли.

Як писати було письменникові в час Володимира Малика знаходимо в записі від 23 вересня 1984 р., неділя: «Проглянув свій «Щоденник». Лише факти з життя. Та й ті скупі. Швидше для себе та сім'ї. Ну, що ж – з таким наміром і пишу. Не тішу

себе надією, що хтось колись опублікує його. Тому гранично стислий, без розумувань, без деталей, думок. Та й життя навчило... мовчати» [4, с. 187].

Отже, дослідження щоденників Володимира Малика під кутом зору відображення в них реалізації права на творчість показує, що залишилися теми, зокрема про Україну в ХХ столітті, які письменник хотів би підняти в своїх художніх текстах, але розумів, що ще не час. На щастя, статус незалежної України дозволяє сучасним авторам реалізувати це право.

Список використаних джерел

1. Гудима А. Кара без вини : роман. Київ : Урожай, 1993. 288 с.
2. Кирій І. Голодна весна : автобіографічна повість. Київ : Молодь, 1993. 256 с.
3. Гуцало Є. Голодомор : повість // Гуцало Є. Твори: в 5 т. Т. 2. Київ : Дніпро, 1996. С. 376–460.
4. Малик В. Синя книга : щоденник : записки для себе : 1958-1998 / упорядники О. Сиченко, Н. Сиченко. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2010. 308 с.
5. Петренко М. Сні про окраєць хліба. Львів : Ліга-Прес, 2008. 168 с.
6. Потупейко М. У лабетах смерті : роман-трагедія. Київ : Дніпро, 1994. 572 с.

Кость Світлана Петрівна,

доцент кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ГАЗЕТНОЇ ЗАМІТКИ НА ТЕМУ ПРАВА

У газетній практиці новини на теми права в основному відображені в інформаційних та аналітичних жанрах, зокрема у замітці, – одному із найбільш універсальних жанрів журналістики. Замітка, зокрема замітка на правову тематику, належить до тих жанрів журналістських творів, які безпосередньо відображають дійсність, і основне завдання яких полягає у повідомленні, відтворенні, описанні правового факту, події, а також у тому, щоб передати думки комунікантів із назрілих правових аспектів життя.